

ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ГЕОЛОГО-ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ

Книга 2 – ГЕОГРАФИЯ

Том 113

ANNUAL OF SOFIA UNIVERSITY “ST. KLIMENT OHRIDSKI”

FACULTY OF GEOLOGY AND GEOGRAPHY

Livre 2 – GEOGRAPHIE

Volume 113

МЯСТО НА СТРАНИТЕ ОТ БРИКС НА СВЕТОВНАТА ИКО- НОМИЧЕСКА СЦЕНА – ОСОБЕНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛ- СТВА В РАЗВИТИЕТО

МИГЛЕНА КЛИСАРОВА

Катедра „Регионална и политическа география“

e-mail: m_klisarova@gea.uni-sofia.bg

Miglena Klisarova. PLACE OF THE BRICS COUNTRIES ON THE GLOBAL ECONOMIC SCENE – FEATURES AND DEVELOPMENT CHALLENGES

The aim of the present study is to analyze the place of the BRICS countries (Brazil, Russia, India, China and South Africa) on the global economic scene. These countries play the role of a global leader in the international geopolitical scene. Together, the five countries are world-leading, and individually each of them is key to the region in which they belong.

The five countries are represented in the structure of some key indicators – area, population, GDP. They have enormous territorial and demographic potential – the BRICS countries cover almost 27% of the land, and nearly 42% (3,2 billion people) of the world’s population living on them. In 2018, they generate total GDP of \$ 44,1 trillion, equivalent to 32,4% of world GDP.

A common geographical passport of the BRICS countries was developed for the needs of the study, revealing their economic specialization. The richness of many natural resources makes countries the world leaders in the structure of many extractive and production activities.

An analysis was made of the opportunities and challenges in the future development of the countries surveyed. The global competitiveness of the BRICS countries is associated with the need to take a number of measures in key areas of development.

Key words: BRICS countries, global leader, geographic passport, economic specialization.

УВОД

Понятието БРИКС¹ обединява пет страни – Бразилия, Русия, Индия, Китай и Южна Африка, като в своя първоначален вариант възниква като БРИК и включва посочените страни без Южна Африка. Въведено е през 2001 г. от икономиста Джим О'Нийл², който разглежда нарастващото им икономическо влияние и предвижда, че към средата на XXI в. тези „най-големи четири незападни икономики“ ще се превърнат в най-динамично развиващите се икономики в света (заедно със САЩ, ЕС и Япония) (O'Neill 2001).

Страните от БРИКС са основна движеща сила на глобалното икономическо развитие, като „поотделно и общо разполагат с най-важните и основни природни и икономически ресурси на планетата“ (Маринов 2010). Първоначално се смята, че те целят формирането на търговска асоциация, но постепенно се наблюдава засилване на политическото сътрудничество помежду им и стремеж към преобразуване на тяхното икономическо влияние в геополитическо.

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Обект на изучаване от настоящата разработка са страните от БРИКС в ролята на глобален лидер на международната геополитическа сцена, а предметът на изследване включва различните особености и предизвикателства в тяхното настоящо и бъдещо развитие. Целта на изследването е да се представи мястото на петте страни (заедно и поотделно) на световната икономическа сцена. За изпълнение на формулираната цел се търси решение на следните изследователски задачи: анализ на ключови показатели (територия, население, БВП); анализ на областите на сътрудничество и на икономическата специализация на изследваните страни; преглед на възможностите и предизвикателствата в развитието на страните от БРИКС. Приложение намират следните методи на изследване: хронологичен, хорологичен, системен, сравнителен, математико-статистически. Приложенията в изследването изходни данни се базират на достоверни информационни източници, Goldman Sachs, сред които: ЦРУ, Световната банка, МВФ, ООН, Световна търговска организация и др.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЯ

Първата среща на БРИКС е проведена през 2006 г. в края на сесията на Общото събрание на ООН в Ню Йорк. В нея участват министрите на външните работи на Русия, Бразилия и Китай и министърът на отбраната

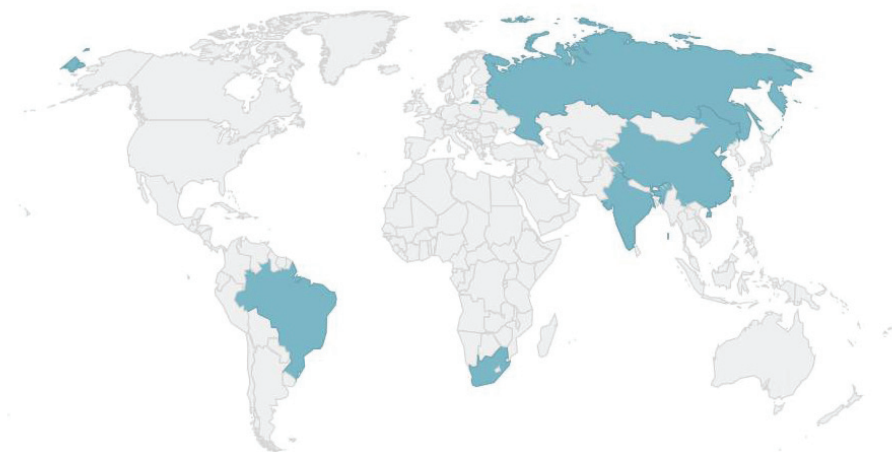
¹ Понятието е акроним, съставен от първите букви на наименованията на петте страни на английски език (BRICS).

² Бивш инвестиционен директор на Международната компания за инвестиционно банкиране.

на Индия, които заявяват интерес към разширяване на многостранното сътрудничество помежду им. През 2008 г. по инициатива на Русия в руския град Екатеринбург се провежда среща на министрите на външните работи на четирите страни и е издадено съвместно съобщение, отразяващо техните общи позиции по актуални проблеми на глобалното развитие.

Страните от БРИКС провеждат ежегодни срещи на върха от 2009 г. насам, когато е проведена първата такава среща в Екатеринбург. Последната е проведена през 2019 г. в Бразилия, а планираната среща за 2020 г. е в руския град Санкт Петербург.

Южна Африка е включена като пълноправен член в края на 2010 г. и понятието придобива сегашното наименование БРИКС. Налице са критики (вкл. и от автора на понятието) за включването на твърде малката икономически Южна Африка. Различни анализатори разглеждат включването на африканската страна в обединението в контекста на неговото политическо значение, изразено например чрез стремежа на Китай да създаде своя опора на африканския континент (Jiménez 2019).

Фиг. 1. Местоположение на страните от БРИКС (<https://www.worlddata.info/alliances/brics.php>)
Fig. 1. Map of the BRICS countries (<https://www.worlddata.info/alliances/brics.php>)

Налице са предложения за включването на нови страни към обединението – Индонезия, Южна Корея, Мексико, арабските страни от Съвета за сътрудничество в Персийския залив (Саудитска Арабия, Катар, Кувейт, Бахрейн, Оман и ОАЕ), Турция. Като най-логично от гледна точка на позицията ѝ на развиваща се страна с голяма икономика се разглежда включването на седмата икономика в света – Индонезия, която през 2018 г. произвежда БВП в размер на 3,5 трлн. \$. Прогноза на МВФ от 2016 г. предвижда, че водещите икономики в света през 2021 г. ще бъдат Китай, САЩ, Индия, Япония, Герма-

ния, Русия, Индонезия, Бразилия, Великобритания и Франция. Индонезия е единствената развиваща се икономика в света, влизаща в посочения списък, която понастоящем не членува в БРИКС.

– Големина на територията

Страните от БРИКС са разположени на четири континента, заемайки обща площ от близо 40 млн. км², равняващи се на почти 27% от площта на сушата (149 млн. км²). Тук попадат четири от десетте най-големи страни в света (Русия, Китай, Бразилия и Индия), разполагащи с множество природни ресурси, благоприятстващи развитието на различни икономически дейности със структуроопределящо значение в световен мащаб.

– Брой на населението³

През 2018 г. в петте страни живеят близо 3,2 млрд. души, съставляващи почти 42% от световното население (7,594 млрд. души). Тук са четири от десетте най-населени страни в света (изкл. е Южна Африка с население от почти 58 млн. души). В БРИКС се включват двете най-населени страни в света с население от по над 1 млрд. души – Китай и Индия, формиращи общо 36% от световното население.

В периода 2000–2018 г. най-голямо увеличение в броя на населението се отчита за Индия – 296 млн. души (28%), и за Китай – 130 млн. души (10,3%). Нарастването за Бразилия и Южна Африка е съответно с 34,5 млн. души (20%) и 13 млн. души (29%). Русия е единствената страна от БРИКС, за която е налице спад в броя на населението, равняващ се на 1,4% (2,1 млн. души). Най-голям брой население на територията на Русия в посочения 19-годишен период е отчетен през 1992 г. – 148,7 млн. души.

През 2018 г. годишният темп на прираст на населението на страните от БРИКС се отличава с положителна стойност, като само за Русия се отчита нулева стойност. За останалите четири страни стойността на показателя е съответно: 0,8% за Бразилия, 1,0% за Индия, 0,5% за Китай и 1,4% за Южна Африка.

---

³ Анализът се базира на данни от ЦРУ – <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>, и Световната банка – <https://data.worldbank.org/>

Място на страните от БРИКС в структурата на основни показатели през 2018 г.

Place of the BRICS countries in the structure of some main indicators in 2018

Територия	Население	БВП по ППС	БВП на човек от населението
Бразилия			
8,5 млн. км ² => 5,7% (5 ^{-ТО} м. в света)	209,5 млн. д. => 2,8% (5-о м. в света)	3,372 трлн. \$ => 2,5% (8-о м. в света)	16 100 \$ => (108-о м. в света)
Русия			
17,1 млн. км ² => 11,5% (1 ^{-ВО} м. в света)	144,5 млн. д. => 1,9% (9-о м. в света)	4,051 трлн. \$ => 3,0% (6-о м. в света)	27 150 \$ => (74-то м. в света)
Индия			
3,3 млн. км ² => 2,2% (7 ^{-МО} м. в света)	1,353 млрд. д. => 17,8% (2-ро м. в света)	10,500 трлн. \$ => 7,7% (3-то м. в света)	7 763 \$ => (156-о м. в света)
Китай			
9,6 млн. км ² => 6,4% (4 ^{-ТО} м. в света)	1,393 млрд. д. => 18,3% (1-во м. в света)	25,399 трлн. \$ => 18,6% (1-во м. в света)	18 237 \$ => (96-о м. в света)
Южна Африка			
1,2 млн. км ² => 0,8% (26 ^{-ТО} м. в света)	57,8 млн. д. => 0,8% (26-о м. в света)	790,8 млрд. \$ => 0,6% (30-о м. в света)	13 700 \$ => (119-о м. в света)
% от света (общо за страните от БРИКС)			
26,6%	41,6%	32,4%	–

Съставено по: данни на ЦРУ, Световната банка

– Размер на БВП⁴

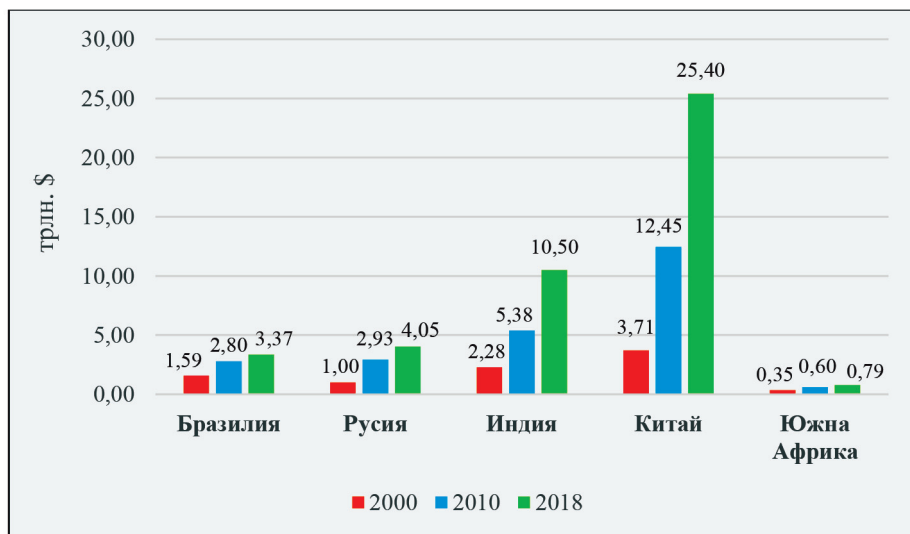
През 2018 г. страните от БРИКС формират БВП⁵ в размер на 44,1 трлн. \$, равняващи се на 32,4% от световния БВП (136,3 трлн. \$). Четири от страните са сред десетте световни лидери в структурата на показателя. Сред петте страни попада световният лидер Китай, чийто БВП нараства от 1,1 трлн. \$ през 1990 г. на 25,4 трлн. \$ през 2018 г., съставляващи 18,6% от световния БВП. В резултат на проведените реформи за повишаване ефективността на китайската икономика най-голямата понастоящем икономика в света изпреварва САЩ⁶ по стойност на БВП за първи път през 2014 г.

⁴ Анализът се базира на данни от ЦРУ – <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>, и Световната банка – <https://data.worldbank.org/>

⁵ БВП по ППС (паритет на покупателната способност).

⁶ БВП на САЩ през 2018 г. – 20,5 трлн. \$ (второ място в света в структурата на показателя).

Второ място сред страните от БРИКС и трето в света заема Индия с БВП от 10,5 трлн. \$. Китай и Индия са двете страни от БРИКС, за които се отчита най-голям ръст на БВП в периода 2000–2018 г. – с 21,7 и 8,2 трлн. \$ (фиг. 2).

Фиг. 2. Динамика на БВП на страните от БРИКС в периода 2000–2018 г.

Fig. 2. GDP dynamics of the BRICS countries in the period 2000–2018

Съставено по: данни на Световната банка, <https://data.worldbank.org/>

В периода 1997–2018 г. средният ежегоден ръст на БВП на Индия е 7% (6,8% за 2018 г.). За 2013–2018 г. за една от най-бързо развиващите се икономики в света – китайската, се отчита над 7% среден ежегоден ръст на БВП (6,6% за 2018 г.).

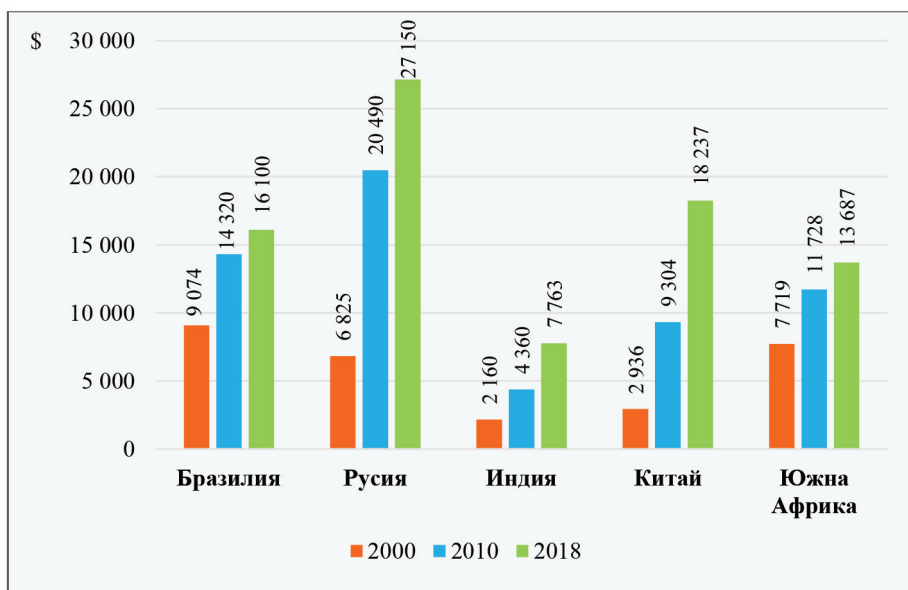
В периода 1998–2008 г. руската икономика се отличава със 7% среден годишен ръст, дължащ се най-вече на нарастващите цени на основния ѝ експортен продукт – петрола. Различни събития (спад в цените на петрола, международни санкции, структурни ограничения) водят до навлизането на руската икономика в рецесия – през 2015 г. БВП бележи спад с 2,3%. През 2016 г. годишната промяна е положителна, макар и близка до нулата (0,3%). В резултат от нарасналото търсене на стоки в световен мащаб през 2017 и 2018 г. се отчита ръст на БВП съответно с 1,6 и 2,3%. БВП на шестата икономика в света през 2018 г. е в размер на 4,051 трлн. \$, като за периода 2000–2018 г. стойността му нараства с 3,1 трлн. \$.

Осмата по големина икономика в света – Бразилия, се възстановява от определяната като най-лошата в историята на страната рецесия от 2015 и 2016 г., когато е отчетен годишен спад на БВП от по 3,5%. През 2017 и 2018 г. БВП бележи годишен ръст от малко над 1%, а инфлацията спада до истори-

чески ниски нива от 2,9%. Стойността на показателя в южноамериканската страна през 2018 г. е 3,372 трлн. \$.

През 2018 г. Южна Африка формира БВП в размер на 790,8 млрд. \$, като през последните две години, за които са налице статистически данни (2017 и 2018) страната се отличава с най-малък годишен ръст на БВП сред страните от БРИКС съответно от 1,4% и 0,8%.

С най-висока стойност на БВП на човек от населението през 2018 г. се отличава Русия – 27 150 \$, а най-неблагоприятна стойност от 7763 \$ се отчита за Индия (фиг. 3). Въпреки че южноазиатската страна заема трето място в света по БВП и се отчита ежегодно нарастване на БВП на човек от населението, този доход в страната е значително по-нисък от средния за света, който през 2018 г. е близо 18 000 \$. През посочената година само за две страни от БРИКС – Русия и Китай, се отчита стойност на БВП на човек от населението, по-висока от средната за света (стойността за Китай от 18 237 \$ е малко над средната за света).

Фиг. 3. Динамика на БВП на човек от населението в страните от БРИКС в периода 2000–2018 г.

Fig. 3. GDP per capita – dynamics in the BRICS countries in the period 2000–2018

Съставено по: данни на Световната банка, <https://data.worldbank.org/>

Страните от БРИКС членуват във водещи световни – ООН, Г-20, Г-77 (без Русия), и регионални организации. Две от страните – Русия и Китай са сред петте постоянни членове на Съвета за сигурност на ООН. Русия е член на Общността на независимите държави, Организацията на Договора за ко-

лективна сигурност, както и на Евразийския икономически съюз. Русия и Китай са членове на Шанхайската организация за сътрудничество и Азиатско-тихоокеанското икономическо сътрудничество. Бразилия е член на Съюза на южноамериканските нации, МЕРКОСУР и на Общността на латиноамериканските и карибските държави. Южна Африка е член на Африканския съюз и на Южноафриканската общност за развитие. Индия е член на Южноазиатската асоциация за регионално сътрудничество.

В геополитически аспект Русия, Китай и Индия са сред световните ядрени сили, разполагащи и с мощни конвенционални военни сили.

През 2014 г. петте страни подписват Споразумение за създаване на Нова банка за развитие⁷, която да влезе в ролята на алтернатива на МВФ и Световната банка. Финансовата институция функционира от 2015 г. и е насочена към финансирането на проекти в областта на инфраструктурата и устойчивото развитие в страните от БРИКС и в други развиващи се икономики. Седалището ѝ е в най-големия китайски град – Шанхай, а в Йоханесбург (Южна Африка) функционира регионален офис на Банката. Банката оказва подкрепа на публични или частни проектни инициативи чрез заеми, гаранции, участие в акции и предоставяне на техническа помощ⁸.

В периода 2016–2017 г. са одобрени за финансиране заеми на стойност от над 3,4 млрд. \$ за проекти в областта на зелената и възобновяема енергия, транспорта, водоснабдяването, напояването и други приоритетни области на развитие.

Първоначалните прогнози на финансовите анализатори са, че към 2050 г. страните от БРИКС ще изпреварят по размер на БВП страните от Г-7⁹, като в последвали анализи се посочва, че това ще се случи към 2032 г. В резултат на нарастващото значение на петте страни на световната икономическа сцена тази прогноза вече е факт. През 2018 г. петте страни формират БВП в размер на 44,1 трлн. \$, или 32,4% от световния БВП (при 27% през 2013 г.), при стойност от 40,8 трлн. \$, или близо 30% за страните от Г-7. Отчетените стойности потвърждават лидерството на страните от БРИКС както в регионален, така и в глобален мащаб.

Области на сътрудничество на страните от БРИКС

Страните от БРИКС определят като свой приоритет насърчаването на търговското, политическото и културното сътрудничество помежду им. По време на провежданите ежегодни срещи на върха те координират и постепенно разширяват обхвата на сферите на сътрудничество: разрешаване на конфликти; реформа на МВФ; борба срещу незаконния трафик на наркотици;

⁷ <https://www.ndb.int/>

⁸ <https://www.infobrics.org/>

⁹ Групата на седемте водещи индустриални страни в света – САЩ, Канада, Германия, Франция, Великобритания, Италия, Япония.

използване и развитие на информационни и комуникационни технологии; създаване на благоприятни условия за свободна търговия; сътрудничество в областта на младежта, миграцията, индустрията, енергетиката, поддържането на мира, околната среда, борбата с инфекциозните заболявания и др.

Икономическа специализация на страните от БРИКС

В страните от БРИКС се развиват дейности на трите икономически сектора, като най-голям принос за формирането на БВП и в петте страни има секторът на услугите¹⁰. Делът на селското стопанство в структурата на БВП варира между 2,8% за Южна Африка и 15,4% за Индия (табл. 2). Сред основните произвеждани селскостопански стоки в африканската страна са царевича, пшеница, захарна тръстика, плодове, зеленчуци, говеждо месо, домашни птици, овнешко, вълна, млечни продукти. Близко половината от работната сила в южноазиатската страна е заета в селското стопанство, но най-голям принос за икономическия растеж има секторът на услугите – 61,5% от БВП (при 31% от заетите). Сред водещите промишлени дейности в третата го големина икономика в света са: производството на текстил, химически и хранителни продукти, стомана, транспортна техника, добивната промишленост, производството на машини и др.

Таблица 2

Table 2

БВП на страните от БРИКС – по икономически сектори през 2017 г. (%)
GDP of the BRICS countries – by economic sectors in 2017 (%)

Страна	Селско стопанство	Промишленост	Услуги
Бразилия	6,6	20,7	72,7
Русия	4,7	32,4	62,3
Индия	15,4	23,0	61,5
Китай	7,9	40,5	51,6
Южна Африка	2,8	29,7	67,5

Съставено по: данни на ЦРУ, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

Промишлеността има най-голям принос във формирането на БВП на Китай – 40,5%, и Русия – 32,4%. Китайската икономика играе ключова глобална роля – страната е световен лидер по брутна стойност на земеделска продукция и промишлено производство. Сред структуроопределящите продоволствени

¹⁰ Съгласно използвания източник – ЦРУ: селското стопанство включва земеделие, риболов и горско стопанство. Промишлеността включва добив, производство на енергия и строителство. Услугите обхващат правителствени дейности, комуникации, транспорт, финанси и всички други частни икономически дейности, които не произвеждат материални блага.

стоки са производството на ориз, пшеница, картофи, царевица, тютюн, фъстъци, чай, ябълки, памук, свинско. Сред множеството индустриални производства се открояват добивната промишленост (въглища, желязо, стомана, алуминий и други метали, нефт), машиностроенето, производството на текстил и облекло, цимент, химически продукти, потребителски продукти (обувки, играчки и електроника), производство на хранителни продукти, транспортно и телекомуникационно оборудване и др.

Руската икономика се отличава с редица структуроопределящи промишлени дейности – добивна промишленост (въглища, нефт, природен газ, химически продукти, метални изделия), машиностроене, отбранителна промишленост (производство на радары, ракеты, усъвършенствани електронни компоненти), корабостроене, пътно и железопътно транспортно оборудване, комуникационно оборудване, селскостопанска техника и др.

Промишлеността формира най-малък дял в структурата на БВП на Бразилия – 20,7%, като сред водещите индустриални производства в южноамериканската страна са производството на текстил, обувки, химически продукти, цимент, дървен материал, желязна руда, калай, стомана, машини и оборудване. Секторът на услугите формира най-голям дял в структурата на БВП на Бразилия – 72,7%, и най-малък в Китай – 51,6%.

За нуждите на изследването е разработен географски паспорт¹¹ на страните от БРИКС, представящ средния дял за периода 2015–2018 г., който те формират в структурата на различни показатели, представящи икономическата им специализация (табл. 3).

Петте страни имат ключова роля в световното производство на множество продоволствени земеделски стоки. Най-голям дял формира захарната тръстика (65,4%), като над 40% се падат на Бразилия, следвана от Индия с 19%. Освен за производството на захар бразилската захарна тръстика се използва и като суровина при производството на етанолно гориво. От 2000 г. насам бразилската икономика се отличава с постепенен ръст в производството на биогорива, в резултат на което захарната тръстика се превръща във все по-стратегическа култура за развитието на сектора на възобновяемите енергийни източници. Селското стопанство е сред най-важните икономически дейности в южноамериканската страна¹² – отлични предпоставки за неговото развитие създават огромната ѝ територия ($\frac{1}{3}$ от площта на петата по големина страна в света се използват в селското стопанство) и богатството на природни ресурси. Сред водещите земеделски стоки в Бразилия е и отглеждането на кафе (първо място в света) и соя (второ място в света след САЩ) – с дял от по над 31% от световното производство, както и на какао – 4,8%.

¹¹ Вж. Русев, М. (2008) – т. 2.4. Географски паспорт на страна – съставяне и анализ.

¹² <https://www.statista.com/topics/5838/agriculture-in-brazil/>

Петте страни формират значителен дял от световното производство на тютюн – 62,4% (близо 40% от които се падат на Китай), чай – 61,9% (от които 40,4% за Китай и 21,4% за Индия), памук – 57,1% (с дял от по около 25% за Китай и Индия), и юта – 56,3% (над 55% от които се формират от Индия). Сред световните лидери в производството на банани са Индия и Китай с дял от около 26% и 10% от производството на банани в световен мащаб. Посочените стойности отреждат на двете азиатски страни първите две места в структурата на световното производство.

Най-голям дял сред зърнено-житните култури формира производството на ориз (51,4%), пшеница (41%) и царевича (35,2%). Китай и Индия влизат в ролята на два от световните лидери в производството на ориз с дял от около 28 и 22%.

Три от петте страни от БРИКС – Китай (17,7%), Индия (12,6%) и Русия (9,8%), заемат първите три места в производството на пшеница в световен мащаб.

Най-голям дял сред отглежданите селскостопански животни в страните от БРИКС заемат свинете – над 54%, и говедата – близо 34%. Най-голям принос в дела на отглежданите свине имат Китай (47% – първо място в света) и Бразилия (4%). Най-голям дял от отглежданите говеда се формира в южноамериканската страна – 14,7%. Следващо място сред страните от БРИКС заема Индия с 12,6% от отглежданите говеда в света.

Разглежданите страни осъществяват над 49% от риболова в света. С най-значителен принос от над 40% се отличава Китай, заемащ първо място в структурата на показателя в световен мащаб. Делът на Индия (5,3%) и Русия (2,4%) също им отрежда място сред водещите страни по риболов в света.

Страните от БРИКС формират близо 90% от световното производство на графит, 71,2% от които се падат на Китай, който заема първо място в света. Добивът на редки земни метали съставлява почти 83% – световен лидер отново е Китай, на чиято територия се осъществяват почти 80% от световния добив.

Водещо място в структурата на изкопаемите горива заема въгледобивът (63,4%), следван от добива на природен газ (22,5%) и нефт (20,2%). Най-голям дял от добива на въглища се формира на територията на Китай (47%) и Индия (7,6%). Посочената осреднена стойност за изследвания период отрежда на Китай първо място в световния въгледобив. Доказаните запаси на въглища в Русия и Китай през 2018 г. съставляват 15 и 13% от световните въглищни запаси (водещо място в света редом със САЩ и Австралия).

Най-голям дял в добива на природен газ и нефт сред страните от БРИКС формира Русия – съответно 17 и 12% от световния добив. Отчетените стойности отреждат на страната място сред световните лидери в добива на разглежданите изкопаеми горива. Шестата икономика в света е и сред водещите износители на метали в света като стомана и първичен алуминий.

Петте страни формират почти 46% от производството на хидроенергия в света, близо 29% от които се падат на Китай, заемащ първо място в световен мащаб. На второ място сред страните от БРИКС се нарежда Бразилия, чийто дял

от 9,3% и отнежда трето място (след Канада) в световното производство. През 2018 г. Китай и Бразилия са двете страни в света, които се отличават с най-голям принос в нарасналото водноелектрическо потребление в световен мащаб.

Страните от БРИКС формират 19% от произвежданата ядрена електроенергия в световен мащаб, 8,8% от които се падат на Китай, следван от Русия – 7,6%. За последните десет години консумацията на ядрена енергия в Китай се увеличава над четири пъти, като страната формира почти 3/4 от глобалния растеж на потреблението на ядрена електроенергия през 2018 г.

Китай заема първо място в структурата на произвежданата електроенергия в световен мащаб – 25,3% (при 38,5% общо за петте страни). За сравнение страната, заемаща второ място в света – САЩ, формира 17,2%. На следващите две места сред страните от БРИКС се нареждат Индия (5,7%) и Русия (4,3%), съответно на трето и четвърто място в структурата световното електропроизводство.

Сред рудните полезни изкопаеми се откроява добивът на желязна (62,8%), хромова (55,4%) и платинена (34%) руда. Световни лидери в добива на желязна руда са Китай и Бразилия, формиращи съответно 40% (първо място в света) и 12% (трето място в света след Австралия). Световен лидер в добива на хромова и платинена руда е Южна Африка, чийто осреднен дял за периода 2015–2018 г. е близо 44% от добива на хромова и 29% от добива на платинена руда в света. Богатството на природни ресурси предопределя водещото значение на добивната промишленост в африканската страна. Сред останалите промишлени дейности са: автомобилният монтаж, металообработването, производството на машини и текстилни продукти, желязо и стомана, химически продукти, торове, хранителни продукти, ремонт на търговски кораби.

Над 38% от производството на диаманти в света се осъществява в изследваните пет страни, сред които попада и световният лидер Русия с 31,4% от световното производство на скъпоценния минерал. На второ място сред страните от БРИКС (и сред десетте водещи в света) се нарежда Южна Африка, на чиято територия се реализират 6,6% от световното производство на диаманти.

Таблица 3

Table 3

Географски паспорт на страните от БРИКС (по осреднени данни за периода 2015–2018 г.)

Geographic passport of the BRICS countries (average data for the period 2015–2018)

Показател	% от света	Показател	% от света
Производство на какао	5,170	Производство на соя	39,907
Общо доказани запаси на нефт	8,702	Производство на пшеница	41,030
Чуждестранни туристи	8,903	Общо доказани запаси на въглища	41,685
Добив на уран	9,423	Население	41,778
Производство на ядрена електроенергия	18,966	Емисии на серен диоксид	41,904

Показател	% от света	Показател	% от света
Нефтодобив	20,227	Емисии на въглероден диоксид	41,925
Добив на природен газ	22,463	Производство на банани	42,187
Военни разходи	22,529	Производство на леки автомобили	43,546
Общо доказани запаси на природен газ	23,030	Производство на картофи	45,047
Производство на товарни автомобили	24,097	Производство на хидроенергия	45,811
Брой на отглеждани овце	24,296	Риболов	49,310
Производство на ръж	26,329	Производство на ориз	51,403
Територия	26,655	Брой на отглеждани свине	54,183
Производство на овес	28,046	Производство на ябълки	54,769
Брой въоръжени сили	28,911	Добив на хромова руда	55,449
Производство на злато	29,174	Производство на юта	56,276
Производство на слънчоглед	30,562	Производство на памук	57,088
БВП	31,424	Производство на чай	61,907
Брой на отглеждани говеда	33,705	Производство на тютюн	62,353
Добив на платинена руда	33,961	Добив на желязна руда	62,768
Производство на царевича	35,188	Въгледобив	63,435
Производство на кафе	36,164	Производство на захарна тръстика	65,395
Производство на диаманти	38,178	Добив на редки земни метали	82,996
Производство на електроенергия	38,534	Производство на графит	89,986

Съставено по: данни на Британска геоложка служба¹³ (BGS), „Бритиш петролиум“¹⁴ (BP), „Грийнпийс“, Международна организация на автомобилните производители¹⁵ (OICA), Организация по прехрана и земеделие¹⁶ (FAO), Световна банка (WBG), Световна ядрена асоциация¹⁷ (WNA), ЦРУ (CIA)

В периода 2015–2018 г. петте страни формират среден дял от около 29% от световното производство на злато. Световният лидер в производството на благородния метал – Китай, формира 14% от произведеното злато в света. Второто място сред БРИКС (трето място в света след Австралия) се заема от Русия – 8,1%, следвана от Южна Африка – 4,5% от световното производство на злато.

В посочения период петте страни формират близо 42% от емисиите въглероден диоксид в света, 28% от които се падат на Китай. Тази стойност отреджа на страната първо място в света (следвана от САЩ с 15,3%). Отчетени-

¹³ <https://www.bgs.ac.uk/downloads/start.cfm?id=3512>

¹⁴ <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2019-full-report.pdf>

¹⁵ <http://www.oica.net/category/production-statistics/2018-statistics/>

¹⁶ <http://www.fao.org/faostat/en/#data>

¹⁷ <https://www.world-nuclear.org/information-library/nuclear-fuel-cycle/mining-of-uranium/world-uranium-mining-production.aspx>

те стойности за Индия (6,9%) и Русия (4,5%) им отреждат трето и четвърто място в света. Особено тревожно е, че три от петте страни от БРИКС са сред икономиките в света, имащи най-голям принос към замърсяването на атмосферата с парникови газове. Основният източник на генерираните емисии въглероден диоксид, се свързва с една от водещите икономически дейности в трите страни – въгледобива.

Емисиите на серен диоксид, генерирани от петте страни, също съставляват почти 42% от тези в световен мащаб. Три от петте страни – Индия, Русия и Китай, са сред основните замърсители със серен диоксид в света. Основни източници на серен диоксид с антропогенен произход са изгарянето на ископаеми горива (въглища, нефт и природен газ) в електроцентралите, както и рафинериите. Тези източници са отговорни за $\frac{2}{3}$ от антропогенните емисии на серен диоксид в света.

По данни на доклад на „Грийнпийс“ (Greenpeace)¹⁸ четири от страните от БРИКС са сред десетте най-големи замърсители със серен диоксид в света. Най-голям емитер в световен мащаб е Индия, генерираща около 15,4% от серния диоксид с антропогенен произход в света. Тази висока стойност се свързва с увеличаващото се производство на електроенергия от въглища в страната през последното десетилетие. Русия (12,4%), Китай (8,6%) и Южна Африка (5,5%) заемат съответно второ, трето и седмо място сред най-големите замърсители със серен диоксид с антропогенен произход в света.

Следва да отбележим, че допреди десетилетие Китай – страната, разполагаща с най-голям капацитет за производство на електроенергия от въглища в света, беше в ролята на най-голям емитер на серен диоксид. В резултат на поетапно инсталиране на сероочистващи системи в сектора за производство на електроенергия се наблюдава значително подобряване на качеството на въздуха. Въпреки водещата позиция на Китай в тази негативна класация (трети най-голям емитер в света) е налице спад в количеството генерирани антропогенни емисии със серен диоксид. Бразилия не попада дори сред водещите 25 страни – емитери на серен диоксид.

На територията на три страни от БРИКС – Русия, Южна Африка и Индия, се намират четири от десетте „горещи точки“, представляващи най-големите замърсители със серен диоксид в световен мащаб. На първо място в света е руският град Норилск, който през 2018 г. отделя повече емисии серен диоксид от тези, генерирани от Саудитска Арабия за същата година.

Външнотърговски връзки на страните от БРИКС

През 2018 г. Китай заема категорично първо място по износ на стоки в света – 12,8%, равняващи се на 2,49 трлн. щ. \$ (табл. 4). За сравнение

---

¹⁸ Global SO2 Emission Hotspot Database – https://storage.googleapis.com/planet4-india-stateless/2019/08/204126d3-global-hotspot-and-emission-sources-for-so2_19th_august-2019.pdf

страната, заемаща второ място в света – САЩ, реализира износ в размер на 1,553 трлн. щ. \$. Отчетената стойност за Китай бележи 10% годишен ръст спрямо 2017 г. Сред основните външнотърговски партньори на източноазиатската страна са САЩ (19,2%), ЕС (16,5%), Хонконг (12,2%), Япония (5,9%), Република Корея (4,4%). С най-висока стойност се отличават следните изнасяни продукти: електрически и други машини (вкл. компютри и телекомуникационно оборудване), облекло, мебели, текстилни изделия. Внесените в Китай стоки през 2018 г. са в размер на 2,14 трлн. щ. \$, равняващи се на 10,8% от световния внос (второ място след САЩ с 2,361 трлн. щ. \$). Отчетената стойност бележи значителен ръст от 16% спрямо 2017 г. С най-висока стойност сред внасяните продукти са: електрически и други машини (вкл. интегрални схеми и други компютърни компоненти), нефт и минерални горива, оптично и медицинско оборудване, метални руди, моторни превозни средства; соя. Основни партньори във вноса на Китай са ЕС (13,3%, в т.ч. Германия – 5%), Република Корея (9,7%), Япония (9%), САЩ (8,4%). На второ място сред страните от БРИКС се нарежда Русия, формираща 2,3% от световния износ през 2018 г., равняващи се на 444 млрд. щ. \$ (14-о място). През 2017 и 2018 г. се отчита годишен ръст на износа на страната с 26%. С най-висока стойност се отличават следните продукти в структурата на износа на страната: нефт и нефтопродукти, природен газ, метали, дърво и изделия от дърво, химически продукти. Основни търговски партньори в износа са ЕС (45,5%, в т.ч. Нидерландия – 10%, и Германия – 7,1%), Китай (12,4%), Беларус (5,1%), Турция (4,9%).

Внесените стоки в Русия през 2018 г. са на стойност 249 млрд. щ. \$, равняващи се на 1,3% от световния внос (22-ро място). С най-голяма стойност са следните продукти, участващи в структурата на вноса: машини, превозни средства, фармацевтични продукти, пластмасови и полуготови метални изделия, месо, плодове и ядки, оптични и медицински инструменти, желязо, стомана. Основни партньори във вноса са ЕС (37,1%, в т.ч. Германия – 10,7%, Италия – 4,5%, Франция – 4,2%), Китай (21,8%), Беларус (5,4%), САЩ (5,3%).

На трето място сред петте страни от БРИКС се нарежда Индия с 1,7% (325,6 млрд. щ. \$) от световния износ през 2018 г. (19-о място) – ръст с 9% спрямо 2017 г. Най-висока стойност формират следните продукти в структурата на износа на южноазиатската страна: нефтопродукти, скъпоценни камъни, превозни средства, машини, желязо и стомана, химически и фармацевтични продукти, зърнени култури, облекло. Водещи партньори в износа са ЕС (17,8%), САЩ (16%), ОАЕ (8,9%), Китай (5,1%). Стойността на внесените стоки през 2018 г. – 510,7 млрд. щ. \$, формира 2,6% от вноса в света и отрежда на Индия 10-о място в световен мащаб (увеличение с 14% спрямо 2017 г.). Индия и Южна Африка са двете страни от БРИКС, за които се отчита по-висока стойност на вноса спрямо износа. Сред внасяните продукти с най-висока стойност са: суров нефт, скъпоценни камъни, машини, химически продукти, торове, пластмаси, желязо, стомана. Водещи търговски партньори във вноса са Китай (14,6%), ЕС (10,2%), САЩ (6,3%), Саудитска Арабия (5,6%), ОАЕ (5,2%).

На предпоследно място сред страните от БРИКС се нарежда Бразилия с износ през 2018 г. в размер на 239,7 млрд. щ. \$, съставляващи 1,2% от световния износ (27-о място). Отчитат се 10% ръст спрямо предходната година. Сред изнасяните продукти от южноамериканската страна, отличаващи се с най-висока стойност, са: транспортна техника, желязна руда, соя, обувки, кафе, автомобили. Основни партньори в износа са Китай (21,8%), ЕС (16%), САЩ (12,5%), Аржентина (8,1%). Стойността на внесените стоки през 2018 г. – 188,7 млрд. щ. \$, формира 1% от световния внос и отрежда на Бразилия 28-о място в света. С най-голяма стойност са следните стоки: машини, електрическо и транспортно оборудване, химически продукти, нефт, автомобилни части, електроника. Ключови търговски партньори, формиращи най-голям дял във вноса на страната, са ЕС (21,2%, в т.ч. Германия с над 6%), Китай (18,1%), САЩ (16,6%), Аржентина (6,2%).

Южна Африка се отличава с най-малък принос в структурата на световния износ и внос на стоки в световен мащаб. През 2018 г. тяхната стойност е 94 млрд. щ. \$ – 0,5% от износа, и 113,9 млрд. щ. \$ – 0,6% от вноса на стоки в света. И двата показателя бележат ръст спрямо 2017 г. – с 6 и 12%. Сред структуроопределящите стоки за износа на африканската страна са: злато, диаманти, платина, други метали и минерали, машини и оборудване. В ролята на ключови партньори на износа са ЕС (21,7%, в т.ч. Германия – 7%), Китай (9,8%), САЩ (7,5%), Япония (4,7%). Най-голяма стойност във вноса формират: машини и оборудване, химикали, нефтопродукти, научни инструменти, хранителни продукти. Основни партньори във вноса са ЕС (30,8%, в т.ч. Германия с 12%), Китай (18,3%), САЩ (6,6%), Индия (4,7%), Саудитска Арабия (4,6%).

Таблица 4
Table 4

Износ и внос на стоки в страните от БРИКС през 2018 г.
Merchandise trade (export and import) in the BRICS countries in 2018

Страна	Износ (щ. \$)	Внос (щ. \$)
Бразилия	239,7 млрд. => 1,2% (27-о м. в света)	188,7 млрд. => 1,0% (28-о м. в света)
Русия	444 млрд. => 2,3% (14-о м. в света)	249 млрд. => 1,3% (22-ро м. в света)
Индия	325,6 млрд. => 1,7% (19-о м. в света)	510,7 млрд. => 2,6% (10-о м. в света)
Китай	2,49 трлн. => 12,8% (1-во м. в света)	2,14 трлн. => 10,8% (2-ро м. в света)
Южна Африка	94 млрд. => 0,5% (39-о м. в света)	113,9 млрд. => 0,6% (35-о м. в света)
Общо за БРИКС	3,593 трлн. щ. \$	3,202 трлн. щ. \$

Съставено по: данни на ЦРУ, Световна търговска организация¹⁹ – <https://timeseries.wto.org/>

¹⁹ https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_profiles19_e.pdf

През 2018 г. петте страни от БРИКС формират 18,5% (3,593 трлн. щ. \$) от износа и 16,3% (3,202 трлн. щ. \$) от вноса в световен мащаб.

Възможности и предизвикателства в развитието на страните от БРИКС

През последните години негативно влияние върху икономическото развитие на Бразилия оказват редица корупционни скандали. Сред приоритетните дейности и реформи, провеждани от правителството с цел повишаване на приходите и привличане на инвестиционен интерес, са: стимулиране на инфраструктурни проекти (търгове за нефт и природен газ), предприемане на мерки за намаляване на пречките пред чуждестранни инвестиции, подобряване условията на труд.

Една от основните уязвимости на руската икономика е голямата ѝ зависимост от износа на стоки. Световната динамика на цените на ключовите за експорта на Русия стоки е причина за появата на различни периоди на ръст и спад, изразени чрез стойностите на ключови икономически показатели. Сред предприеманите от правителството мерки за преодоляване на голямата експортна зависимост (стоково базиран модел на растеж) са дейностите по диверсификация на икономиката, целяща намаляване влиянието на добивната промишленост.

Огромният демографски потенциал на Индия обуславя възможността за повишаване на регионалната и глобална значимост на южноазиатската страна. Големият брой образовано англоезично население благоприятства превръщането ѝ в основен износител на услуги в областта на информационните технологии, бизнес аутсорсинга, софтуерните дейности. Сред проблемите, явяващи се основни предизвикателства в бъдещото ѝ развитие, се открояват: половата дискриминация, неефективната система за производство и разпределение на енергия, неефективното прилагане на правата върху интелектуалната собственост, недостатъчната транспортна и селскостопанска инфраструктура, ограничените възможности за трудова заетост извън селското стопанство и др.

Най-голямата икономика в света – Китай, проведе редица реформи, стимулиращи икономическото развитие: либерализация на цените, фискална децентрализация, нарастване на дела на частния сектор, развитие на модерна банкова система, отваряне към външната търговия и инвестициите. Страната провежда индустриална политика, насочена към подкрепата на ключови икономически сектори.

Сред основните предизвикателства, с които източноазиатската страна трябва да се справи в бъдеще, са: ниското потребление на домакинствата; поддържането на финансова стабилност; подобряване на възможностите за трудова заетост с по-високи доходи; намаляване на индустриалния свръх-капацитет; повишаване темповете на растеж на производителността чрез по-ефективно разпределение на капитала и държавна подкрепа за иновации. Сред приоритетите на действащия към момента петгодишен план за развитие

на Китай е развитието на иновациите, засилване на вътрешното потребление и намаляване зависимостта на икономиката от държавните инвестиции, от износа и тежката промишленост. Налице е стремеж на правителството да насърчи развитието на глобално конкурентни икономически дейности.

Сред сериозните дългосрочни проблеми в страната е влошеното състояние на околната среда – замърсяване на въздуха, водите, ерозия на почвите. Делът на обработваемата земя продължава да намалява поради процесите на ерозия и урбанизация. За справяне с този екологичен проблем китайското правителство приоритизира изпълнението на мерки за повишаване капацитета за производство на енергия от източници, различни от въглища и нефт.

В ролята на основни предимства на Южна Африка влизат богатството на природни ресурси, както и добре развитите финансови, правни, комуникационни, енергийни и транспортни сектори. Фондовата борса в страната е най-голямата на африканския континент и е сред 20-те най-големи в света. Основните проблеми в развитието на страната са свързани с безработицата, бедността и неравенството в обществото. Особено тревожно е, че коефициентът на безработица е сред най-високите в света – 27,5%. За сравнение в останалите четири страни от БРИКС тези стойности са: за Бразилия – 12,8%, Русия – 5,2%, Индия – 8,5%, Китай – 3,9%. Налице е намаляване на глобалната конкурентоспособност на африканската страна, а международните инвеститори изразяват загриженост по отношение на дългосрочната ѝ икономическа стабилност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Страните от БРИКС влизат в ролята на глобален лидер на международната геополитическа сцена. Заедно петте страни се отличават с водещо значение в световен мащаб, а поотделно всяка от тях има ключово значение за региона, в който попада. Петте страни разполагат с огромен териториален и демографски потенциал, покривайки почти 27% от световната суша, върху които живеят близо 42% (3,2 млрд. д.) от световното население. Тук попадат четири от десетте най-големи и най-населени страни в света, в т.ч. двете страни с население от по над 1 млрд. д. – Китай и Индия. Човешкият фактор е в ролята както на работна сила, така и на потребител на стоки и услуги – двете страни разполагат с най-голям брой работна сила в световен мащаб, както и с огромен по обем потребителски пазар. Богатството на множество природни ресурси превръща петте страни в световни лидери в структурата на редица добивни и производствени дейности.

Стойностите на основни икономически показатели потвърждават ключовата роля на страните от БРИКС – четири от тях са сред десетте най-големи икономики в света. В обединението се включва световният лидер по размер на БВП – Китай, който изпреварва дотогавашния лидер САЩ през 2014 г. Нарастващото значение на петте страни се потвърждава от размера на БВП за

2018 г. – 44,1 трлн. \$, равняващи се на 32,4% от световния БВП (при стойност от 40,8 трлн. \$ за страните от Г-7). Въпреки че според финансови прогнози от изминалото десетилетие това „изпреварване“ ще се случи в периода 2032–2050 г., то става факт още през 2018 г.

Страните от БРИКС се сблъскват с множество проблеми от икономическо, социално и екологично естество, подлагащи на изпитание постигането и/или запазването на балансираност и устойчивост в различни сфери на развитието. Налице е голяма зависимост на техните икономики от развитието на добивните отрасли, както и от износа на стоки (експортна зависимост). Проблемите от социално естество се свързват с неравенство в обществото (вкл. различни форми на дискриминация), недостатъчни възможности за трудова заетост, ниски доходи и др. Особено тревожно от екологична гледна точка е, че сред страните от БРИКС откриваме най-големите замърсители с въглероден и серен диоксид в света, като петте страни са отговорни за 42% от попадащите в атмосферата емисии на посочените газове. Тук се включва безспорният лидер по емисии на въглероден диоксид в света – Китай – с 28%. Три от страните – Индия, Русия и Китай, са сред основните емитери на серен диоксид в света, като само Индия е отговорна за над 15% от постъпващия в атмосферата серен диоксид с антропогенен произход.

Запазването/затвърждаването на конкурентоспособността на страните от БРИКС в световен мащаб се свързва с необходимостта от предприемане на редица мерки в посочените ключови области на развитието. Правителствата на петте страни са дефинирали политики и реализират дейности, насочени към справяне с основните предизвикателства, стоящи пред тяхното бъдещо развитие.

ЛИТЕРАТУРА

- Маринов, Г. 2010. БРИК като геополитически и геоикономически феномен. – *Геополитика*, бр. 4.
- Русев, М. 2008. Обществена география. София: Унискорп.
- Dahiya, S., L. Myllyvirta. 2019. Global SO₂ Emission Hotspot Database. Ed. by: Greenpeace Environment Trust, https://storage.googleapis.com/planet4-india-stateless/2019/08/204126d3-global-hotspot-and-emission-sources-for-so2_19th_august-2019.pdf
- Jiménez, A. 2019. South Africa's role in the BRICS – Global Affairs & Strategic Studies, Universidad de Navarra, https://www.unav.edu/documents/16800098/17755721/DT-01-2019_South-Africa_ENG+%281%29.pdf
- O'Neill, J. 2001. Building Better Global Economic BRICs. – Economics Paper No: 66, Goldman Sachs Global, <https://www.goldmansachs.com/insights/archive/archive-pdfs/build-better-brics.pdf> <https://www.bgs.ac.uk/downloads/start.cfm?id=3512>
- <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2019-full-report.pdf>
- <https://www.data.worldbank.org/> <https://www.infobrics.org/>
- <http://www.fao.org/faostat/en/#data>
- <https://www.ndb.int/>

<http://www.oica.net/category/production-statistics/2018-statistics/>
<https://www.statista.com/topics/5838/agriculture-in-brazil/>
<https://www.timeseries.wto.org/>
<https://www.worlddata.info/>
[https://www.world-nuclear.org/information-library/nuclear-fuel-cycle/mining-of-uranium/
world-uranium-mining-production.aspx](https://www.world-nuclear.org/information-library/nuclear-fuel-cycle/mining-of-uranium/world-uranium-mining-production.aspx)
https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_profiles19_e.pdf

SUMMARY

PLACE OF THE BRICS COUNTRIES ON THE GLOBAL ECONOMIC SCENE – FEATURES AND DEVELOPMENT CHALLENGES

The BRICS countries (Brazil, Russia, India, China and South Africa) play the role of global leader in the international geopolitical scene. Together, the five countries are world-leading, and individually each one is key to the region in which they belong. They have huge territorial and demographic potential – the five countries cover almost 27% of the world's land, and they are home to nearly 42% (3,2 billion people) of the world's population. Here we find four of the ten largest and most populated countries in the world, including the two countries in the world with population over 1 billion people each – China and India. The human factor plays the role of both a workforce and a consumer of goods and services – the two countries mentioned above have the largest workforce worldwide and, respectively, a huge consumer market. The abundance of multiple natural resources makes the five countries world leaders in the structure of many mining and production activities.

The values of key economic indicators confirm the key role of the BRICS countries – four of which are among the ten largest economies in the world. The union includes the world leader in terms of GDP (PPP) – China, which outpaced the former leader US for the first time in 2014. The growing importance of the five countries is confirmed by GDP for 2018 – 44,1 trillion dollars, equivalent to 32,4% of world GDP, at a value of 40,8 trillion dollars for G7 countries. Although various financial forecasts of the past decade have predicted that this “outstripping” will occur in the period 2032–2050, it becomes fact in 2018.

The BRICS countries are confronted with many economic, social and environmental issues that are challenging to achieve and/or maintain balance and sustainability in different spheres of development. There is a big dependence of their economies in the mining industries development, and on the export of goods. Problems of a social nature are linked to inequality in society (incl. various forms of discrimination), insufficient employment opportunities, low incomes, etc. Among the BRICS countries we find the largest polluters of CO₂ and SO₂ in the world – with 42% of the emissions of these gases into the atmosphere. Here is the world leader in CO₂ emissions – China with 28%. Three countries – India, Russia and China are among the major emitters of SO₂ in the world (the first place is occupied by India with over 15%).

Maintaining the global competitiveness of the BRICS countries is linked to the need to take a number of measures in key areas of development. The governments of the five countries have defined policies and implemented activities to address the major challenges facing their future development.